

Trestněprávní a kriminologické aspekty kontroly extremismu: Kriminologické a sociologické souvislosti trestné činnosti, mediálně známé události v retrospektivním pohledu

---

Autor: JUDr. Aleš Zpěvák

Úvod

Článek se pokouší nastínit spojení předmětného tématu s trestním právem, potažmo kriminologií a sociologií. Je zcela zřejmé, že extremistické projevy mají širokou škálu podob a jednou z nich je bezesporu rasově motivovaná trestná činnost. Rasově motivované násilí představuje jednu z nejhrubších forem diskriminace, která je páchána na jiné osobě či osobách pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu. Jedná se o fenomén, o kterém začala média ve větší míře informovat po roce 1989. I přes dílčí kauzy z posledních let patří Česká republika k zemím, které jsou na tom relativně dobře v komparaci s ostatními středoevropskými státy. Cílem článku je v teoretické rovině nastínit kriminologické a sociologické souvislosti trestné činnosti s akcentem na mediálně známé události posledních let.

I. Kriminologické a sociologické souvislosti trestné činnosti

Politické změny, které přinesl rok 1989, sebou přinesly velkou škálu společenských změn. Přechod k tržní ekonomice měl pro část společnosti za následek ztrátu zaměstnání a s ním související problematiku chudoby a jejího prohlubování.¹ Zloba nezaměstnaných byla namířena zejména na cizince, kteří byli považováni za tzv. „levnou pracovní sílu“. Veřejnost též začala mnohem více upozorňovat na stále se zvětšující problematiku asimilace romské komunity a jejího zneužívání sociálního systému. Na základě těchto společenských změn začal získávat na síle rasismus, extremismus a s ním spojená hnutí.

V našich geografických podmínkách, můžeme za pachatele rasově motivovaného trestného činu označit „sociálně narušené občany neromského původu, převážně mladších věkových kategorií, s nízkou inteligencí a vzděláním, s nízkými příjmy a bez sociálního zázemí, kteří často nejsou schopni domyslet důsledky svého chování.“² Riziková věková skupina je tvořena zejména mladým člověkem, který naslouchá novým myšlenkám.³ Nemůžeme se však jednoznačně přiklánět k tvrzení, že každá oběť rasově motivovaného trestného činu je osoba s tmavou barvou pleti. Téměř jednu pětinu obětí totiž tvoří obyvatelé České republiky neromského původu.⁴ Motivování pachatelů trestných činů s rasovým podtextem je

---

¹ Blíže viz HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-311-9; s. 154.

² HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-311-9; s. 147.

³ Blíže viz KUČHTA, Josef; VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. BECK, 2005; s. 495. K problematice též MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Kriminologické a právní aspekty extremismu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. ISBN 808608592.

⁴ ŠTĚCHOVÁ, Markéta. *Právní ochrana etnických menšin v ČR: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. ISBN 80-86008-99-1; s. 136.

však různá. Jiří Herczeg je systematicky řadí do čtyř skupin. První skupina je tvořena ideologicky motivovaným pachatelem, který se odlišuje od obecné definice pachatel rasově motivovaných trestných činů tím, že má zpravidla vysokou inteligenci, dobré vzdělání a zaměstnání. Často bývá členem extremistického hnutí. Druhou skupinu tvoří naopak xenofobní pachatel, který není členem žádné extremistické skupiny, má nízké vzdělání a oplývá negativním vztahem k osobám s tmavou barvou pleti. Třetí skupinu tvoří ekonomicky a sociálně motivovaný pachatel, dle kterého cizinci tvoří nežádoucí složku národního sociálního systému a pracovního trhu. Čtvrtou a poslední skupinou jsou kriminální pachatelé, kteří používají násilí jako prostředek komunikace a pro které je agrese nástrojem k řešení běžných konfliktů.⁵

Na základě statistiky Ministerstva vnitra dochází od roku 2001 (výjimku tvoří rok 2003) k poklesu rasově motivované trestné činnosti. V průběhu roku 2008 bylo za tyto trestné činy stíháno 190 osob. Rasově motivovaných trestných činů bylo nejvíce spácháno v Praze, následně v Brně, Ostravě, Mostě, Teplicích, Příbrami a Jihlavě. Více než 60 % pachatel spadá do věkové skupiny 18/29 let.⁶ V této souvislosti je však nutné upozornit na události, odehrávající se v letních měsících roku 2011, kdy vzpláli nepokoje na území tzv. šluknovského výběžku a v okolí Ústí nad Labem, jež se týkali protestů proti nepřizpůsobivým skupinám obyvatelstva (Romům).

Z hlediska prevence rasové nesnášenlivosti zastává důležitou roli výzkum vývoje osobnosti pachatele a vnějších podnětů, které jej ovlivňují. Je patrné, že rasismus je v současné společnosti vnímán jako veliký problém. Vínou za tento stav, si však musí přičíst společnost sama sobě, neboť rasistou se člověk nerodí, ale stává. Známá je skutečnost, že se sice člověk s určitými genetickými a psychologickými předpoklady narodí, ale během života je jeho osobnost formována pod vlivem dílčích podnětů z vnějšího světa. Z tohoto důvodu si musíme položit otázku, jakými vlivy (kriminogenními faktory) je jedinec ovlivňován a naváděn k páčání rasově motivované trestné činnosti.

Nejvýznamnější úlohu na pomyslném žebříčku těchto vlivů zastává sociální prostředí. Prostřednictvím sociální interakce získává daný jedinec názory, postoje a vztah k druhým a skupinám.⁷ Neopomenutelný a také nejpodstatnější vliv na vývoj každého jedince má jeho rodina. Každé dítě je inspirováno zejména rodiči, jejichž chování a názory do značné míry imituje. V případě, že jedinec vyrůstá v rodině, která je neúplná, nejeví o dítě dostatečný zájem nebo nedisponuje dostatečným vzděláním, mohou být tyto faktory příčinou nejen jeho špatného prospěchu ve škole, ale též jeho možného delikventního chování, později mohou vést též k životnímu stylu, který má blízko ke kriminálnímu prostředí. Podstatnou úlohu může v tomto

⁵ K problematice podrobněji viz HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisli*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-31-9; s. 148-149.

⁶ Dostupné na TEJCHMANOVÁ, Ladislava. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008 [cit. 1. června 2011]. Trestná činnost s extremistickým podtextem – Pachatelé, s. 8. Dostupné na World Wide Web: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/extrem07.pdf>>

⁷ HRUBÝ, Miloš; ČERNÝ, Jan. *Nezvaní hosté*. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., 6. října 2009 [cit. 1. června 2011]. Sociální interakce, s. 84. Dostupné z world Wide Web: <http://ww.varianty.cz/download/pdf/texts_159.pdf>.

případě hrát i škola, která sice nedisponuje takovými pravomocemi, jaké mají rodiče, může ale ve spolupráci s nimi zabránit nežádoucímu chování dítěte. Též striktní zakročení školy proti šikaně, může do budoucna eliminovat možné nebezpečí inklinování jedince k rasové a jiné nesnášenlivosti vůči ostatním. Významnou úlohu by též mělo zastávat setkání pedagogů s rodiči, které by mělo za cíl konzultovat správné výchovné metody.⁸ Zde je však nutno zdůraznit, že tyto pedagogové by měli mít vzdělání v oboru psychologie, aby nedocházelo ke zbytečným názorovým střetům.

Mezi další kriminogenní faktory řadíme ekonomické poměry pachatele. Ty souvisejí zejména s tzv. „faktorem neúspěšnosti“. Jestliže tedy daný jedinec nevyrostá v prostředí, které ho nejen citově, ale i finančně zabezpečuje, může mnohem snáze inklinovat k extremistickému hnutí, ve kterém může mít pocit sounáležitosti, pocit jednoduchého a rázného řešení jeho ekonomických problémů. U takového jedince je zcela zřejmá snaha „někam patřit“.

K dalším faktorům, jež motivují pachatele k páchání rasově motivovaným trestným činům, lze v určitých případech řadit též viktimologickou stránku. K útoku vyprovokuje útočníka nejčastěji sama oběť bez jakéhokoliv svého přičinění. Důvodem však bývá nejčastěji odlišná barva kůže či jiné etnické znaky či názory. Vyskytují se však i případy, kdy útočníka vyprovokuje sama oběť, ať už verbálně nebo svým dlouhodobým postojem.⁹ Jako příklad můžeme uvést například současnou aktuální problematiku vztahu většinové společnosti k občanům romské národnosti, kdy část Čechů vnímá negativním způsobem zneužívání nastaveného sociálního systému romskou komunitou a negativně se pak o občanech romské národnosti vyjadřuje.

Pachatelova motivace může být do jisté míry ovlivněna aspekty jeho biologické či psychologické osobnosti. Sebeovládání a vnitřní kontrolu, stejně tak jako povědomí o mravním řádu lze získat výchovou. Škola má oproti tomu možnost, ba i povinnost poskytnout každému jedinci povědomí o právním řádu společnosti. Tímto se nám otevírá problematika dalšího kriminogenního faktoru, kterým je oblast právní. Elementárním úkolem zákonodárského sboru je vytvoření takového systému, který prostřednictvím přísných sankcí za trestné činy odradí potencionální pachatele od jejich kriminální činnosti. V případě, že takový systém není nebo obsahuje značné mezery, může tato skutečnost možné pachatele naopak povzbudit v páchání trestné činnosti, neboť si budou vědomi, že za jejich skutek jim hrozí nízký ne-li dokonce žádný trest.

Jak je patrné z výše uvedeného xenofobní projevy v našich končinách jsou zaměřeny zejména proti osobám s jinou barvou pleti, především Romům. Většinové populaci nejvíce vadí zneužívání sociálního systému a určitá neschopnost být adaptabilní k danému prostředí, stejně jako takřka nulová potřeba být zaměstnán. Proti takovýmto náladám se již řadu let snaží bojovat Vláda České republiky a její

---

⁸ Blíže viz NOVOTNÝ, Oto; ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5; s. 191. Dále též ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie – Díl I. Obecná část*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1995. ISBN 80-85981-87-4; s. 48-63.

⁹ Blíže viz NOVOTNÝ, Oto; ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5; s. 154.

ministerstva. Nejvýznamnějším ministerstvem bylo, dnes znovuobnovené Ministerstvo pro lidská práva, které v prosinci roku 2009 zveřejnilo tzv. „Koncepti romské integrace na období 2010-2013“. Tato koncepce obsahovala cíl, kterým bylo vytvoření určitého bezkonfliktního prostředí bez předsudků a překážek. Tomuto cíli mělo pomoci i zamezení diskriminace romských žáků či garance možnosti předškolního vzdělávání. K této problematice se v současné době v souvislosti s protesty v oblasti šluknovského výběžku vyjádřil i tehdejší předseda Vlády Petr Nečas, který zastává názor, že prioritním úkolem je „dostat romské děti do škol“, kde vyzískali nejen vzdělání, ale i určité mravnostní a společenské zásady. V případě, že bude uspokojivě vyřešena otázka vzdělání Romů, můžeme předpokládat i zlepšení možnosti jejich zaměstnávání a eliminaci zneužívání nastaveného sociálního systému. Další klíčovou oblastí je otázka bydlení. Cílem by mělo být zamezení vzniku tzv. romských osad na periferiích měst, kde se neustále zvyšuje kriminalita. Koncepce též obsahuje tezi, že *„Těžiště sociální ochrany vyloučených Romů by se mělo posouvat od výplaty sociálních dávek v rámci systému státní sociální podpory a pomoc v hmotné nouzi k poskytování integračních sociálních služeb, jejichž součástí bude cílená sociální práce s jednotlivci a jejich rodinami vedoucí k rozvoji jejich kompetencí a samostatnosti tak, aby mohli v budoucnu fungovat nezávisle na pomoci ze strany sociálních institucí. Poskytování sociálních dávek by mělo být vždy propojeno s individualizovanou sociální prací, jejímž základem bude tvorba individuálních plánů vedoucích k sociálnímu začleňování. Dávkové systémy by měli pružně reagovat na ochotu příjemců dávek účastnit se tvorby plánu a realizace kroků vedoucích k jejich sociálnímu začleňování.“*¹⁰ Dnes se hovoří o výplatě sociálních dávek v souvislosti s nutností pravidelné školní docházky romských dětí. V případě, že tato podmínka by nebyla splňována, dávky vypláceny nebudou. Do výše uvedené koncepce byla též zohledněna oblast romské kultury, kterou je nutné podporovat.

Je však mylné se domnívat, že samotnou integrací Romů do společnosti se vyřeší otázka extremismu. Nutností je zaměřit svoji pozornost na většinovou společnost, neboť právě ji se extremisté snaží zmanipulovat na svoji stranu. Dne 4. května 2009 přijala vláda tzv. „Strategii boje proti extremismu“, kterou vypracovalo Ministerstvo vnitra. Základním bodem této strategie je 5 pilířů: 1) Komunikace proti demagogii, 2) vědomost proti totalitářům, 3) jednotná protixtremistická platforma, 4) odbornost a imunita a za 5) efektivně a korektně proti násilí.¹¹ Nejúčinnější zbraní v boji proti extremismu je komunikace se společností a její informování o možných hrozbách vyplývajících z extremismu. Neodmyslitelnou a významnou roli v tomto boji mohou sehrát média, neboť právě ona neobyčejným způsobem ovlivňují lidské chování a myšlení. Je však nutné, aby média informovala korektně a při informování nepoužívala nebo alespoň omezovala bulvární styl.

---

¹⁰ KOCÁB, Michael. Vláda České republiky [online]. 2009 [cit. 2. října 2011]. Realizační plán koncepce romské integrace na období 2010-2013; s. 4. Dostupné na World Wide Web:<<http://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/koncepce-romske-integrace-na-obdobi-20102013-71187/>>.

¹¹ Blíže k problematice viz TEJCHMANOVÁ, Ladislava; PĚTIOKÝ, Jiří; BENEŠ, Jiří. *Strategie boje proti extremismu*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2009. ISBN neuvedeno; s. 22-35.

II. Mediálně známé události v retrospektivním pohledu

II.1 Rozpuštění Dělnické strany

Tato extremisticky laděná strana byla zaregistrována v prosinci 2002, v té době ještě pod názvem „Nová síla“. Ustavující sjezd v lednu roku 2003 změnil název strany na „Dělnickou stranu“. Mezi zakladatele patřili zejména bývalí představitelé SPR-RSČ a Republikánské mládeže. Z internetového portálu dnes již zrušené Dělnické strany bylo patrné, že jejím hlavním záměrem bylo dle zakladatelů strany zejména aktivně konkurovat svoji politikou KSČM. Strana se od svého založení charakterizovala za „národní“ či „lidovou“, s odmítavým postojem vůči dělení stran na levicové a pravicové.

Mezi hlavní programové body strany patřilo zejména zrušení státních dotací pro politické strany za poslanecké mandáty, dále měla za cíl reformu ústavním institucí (zejména Senátu), znovuzavedení trestu smrti, rozšíření pravomocí policie, vrácení prestiže řemeslům, vystoupení ze Severoatlantické aliance a Evropské unii, v neposlední řadě též zamezení podpor pro přistěhovalce a zákaz registrovaného partnerství.

Od roku 2006 Dělnická strana začala propojovat své aktivity s aktivitami Národního odporu, potažmo Autonomních nacionalistů a navázala kontakty s německou neonacistickou politickou stranou NPD.¹² Začala porušovat a vybízet ostatní k porušování zákonů a zejména propagovala názor nutnosti rasové války. Na základě těchto skutečností podala Vláda České republiky dne 24. listopadu 2008 návrh k Nejvyššímu správnímu soudu na rozpuštění Dělnické strany. Tento návrh byl však Nejvyšším správním soudem zamítnut s odůvodněním, že Vláda neunesla důkazní břemeno (bod č. 110 rozsudku NSS). Vzhledem ke skutečnosti, že strana nikterak neomezila své nezákonné aktivity, naopak je stupňovala, Vláda České republiky dne 23. září 2009 opětovně podala návrh na její rozpuštění.

Dělnická strana byla Vládou České republiky popsána jako „*strana porušující Ústavu a zákony, jejímž cílem je odstranění demokratických základů státu. Nerespektuje základní demokratické principy a neodmítá násilí k prosazování svých zájmů. Inklinuje k omezování některých lidských práv a svobod, směřuje k potlačení rovnoprávnosti občanů a ke snaze o uchopení a držení moci způsobem zamezujícím druhým stranám a hnutím ucházet se ústavními prostředky o moc. To vláda dovozuje také ze spolupráce Dělnické strany a krajně pravicových hnutí. Dělnickou stranou navrhovaná úprava práv a povinností občanů a nového uspořádání společnosti není založena na dodržování demokratických principů, ale na jejich porušování či omezování. Politická strana obecně může požadovat změnu ústavy a zákonů, ale změny navrhované Dělnickou stranou volají po diskriminaci a odstranění samotné*

---

¹² Dostupné na World Wide Web: <http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Blnick%C3%A1_strana>.

*podstaty základních lidských práv a svobod. To je také podporováno veřejnými vystoupeními představitelů Dělnické strany.*¹³

Na základě předložených důkazů rozhodl Nejvyšší soud dne 17. února 2010 o rozpuštění Dělnické strany. Označil program strany za nesoucí xenofobní, homofobní, šovinistické znaky obvykle s rasistickým podtextem. Dle soudu se podařilo prokázat existenci Národního odporu a soustavnou spolupráci s Dělnickou stranou.

Soudní rozhodnutí vyhovělo vládnímu návrhu na rozpouštění Dělnické strany, podle kterého tato strana cíleně vyvolávala napětí ve společnosti, nepřetržitě urážela menšiny a bezprostředně ohrožovala demokracii. V jednom z bodů se Nejvyšší správní soud zabíral programem Dělnické strany. Ústy předsedy senátu označil Dělnickou stranu za tvůrce umělého pocitu ohrožení ze strany příslušníků jiných národností a přistěhovalců. „Požadavek určování národnosti vyvolává zřejmé asociace s norimberskými zákony a německou rasovou politikou v období tzv. Třetí říše, sám o sobě je však neprokazuje,“ uvedl předseda senátu. Program podle soudu působí také homofobně ve smysl strachu z homosexuálů a odporu proti nim. Projevy Dělnické strany a jejích představitelů, které lze straně přičítat, směřovali podle tvrzení soud k vyvolávání rasové a sociální nesnášenlivosti. *„Dělnická strana se zobecňujícím a paušalizujícím způsobem vymezuje vůči romskému, vietnamskému a židovskému etniku nebo národnosti, stejně jako vůči homosexuálům, přistěhovalcům a obecně lidem odlišné barvy pleti, o nichž vždy hovoří negativně jako o parazitech, povalečích, nepřizpůsobivých apod. Současně vytváří dojem, že se jedná o skupiny směřující k ovládnutí světa a Evropy, utlačují tzv. slušnou bílou většinu, žijí na její úkor a tato většina je odsouzena k zániku, nebude-li se bránit. Zde soud zdůrazňuje, že se v podání Dělnické strany nejedná o jinak přípustnou kritiku reálných společenských problémů, ale o zcela neakceptovatelné vyvolávání nenávisti,“* uvedl soudce. Upozornil na to, že se tato strana snažila odstranit některé náležitosti demokratického právního státu, jako jsou například práva menšin. Prostřednictvím právního zástupce se Vládě podařilo prokázat spolupráci Dělnické strany s dalšími krajně pravicovými organizacemi, jako jsou, Národní korporativismus či Národní odpor. Strana se během procesu bránila tvrzením, že neonacistický Národní odpor oficiálně neexistuje. Soud však došel k závěru, že na kandidátních listinách strany je uvedeno přinejmenším 28 lidí, kteří jsou spjati s Národním odporem, a to i na předních místech na kandidátních listinách strany. Dle soudu představuje Dělnická strana instituci, která se snaží či napomáhá prosazovat cíle Národního odporu, a za tuto službu získává jeho podporu.

U soudu též zazněla problematika Janova, kde se střetla policie s demonstranty mimo jiné i z Dělnické strany. Na základě této události je zcela zřejmé, že se Dělnická strana nezříká násilí, naopak ho vyvolává a oslavuje. Dle tvrzení soudu Dělnická strana vnímala Janov jako střet se systémem a účastníky

---

¹³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu Pst 1/2009 – 348 ze dne 17. února 2010, [cit. 4. dubna 2011]. Dostupné na [www: <http://www.nssoud.cz/>](http://www.nssoud.cz/).

tohoto střetu vyzdvihovala. Takového vyvolávání násilí je dle soudu v rozporu s posláním demokraticky smýšlejících politických stran v prvním státě.

Soudní rozhodnutí a všechny diskuze, které k němu vedly, byly z hlediska právního i skutkového, výsledkem složitého rozhodovacího procesu. Soudce Nejvyššího správního soud Jan Passer uvedl, že rozsudek může být do budoucna precedentní. Rozsudek by se měl stát určitým vodítkem nejen pro další judikaturu Nejvyššího soudu, ale zejména by měl dát všem ostatním politickým stranám určité hranice pro jejich chování.

II.2 Kauza Vítkov

Tříkrát 22 a v jednom případě 20 let vězení a finanční kompenzace ve výši cca 17 milionů Kč. Tak zněl rozsudek, kterým ostravský soud dne 20. října 2010 potrestal žhářský útok na dům romské rodiny ve Vítkově na Ostravsku. Obžalování se proti tomuto rozsudku odvolali k Vrchnímu soudu v Olomouci. Podle obžaloby čtyři mladíci na domek obývaný devítičlennou romskou rodinou zaútočili v noci z 18. na 19. dubna 2009. Tři z nich do oken hodili tři zápalné láhve, čtvrtý čekal v autě. Při útoku byli vážně zraněni tři lidé, nejvážněji tehdy ještě ani ne dvouletá Natálie. Dítě bylo popáleno na 80 procentech těla a přišlo o tři prsty na rukou. Podle obžaloby jejich čin souvisel se zviditelněním extremistických skupin a také se 120. výročím narození Adolfa Hitlera. Obviněnými byli příslušníci extrémistických hnutí, jmenovitě, David Vaculík, Jaromír Lukeš, Ivo Müller a Václav Cojocar.

Vrchní soud v Olomouci 18. března 2011 potvrdil trojici žhářů z Vítkova uložené tresty. Čtvrtému Ivo Müllerovi snížil trest z 22 na 20 let. Müller projevil ve čtvrtek před soudem lítost, řekl, že do Vítkova nejel s úmyslem, aby někoho připravil o život, a hlavně ne malé dítě. Podle soudce byl jako jediný schopen morální sebereflexe, vypovídal a připustil, že v domě mohli být lidé. Čtveřice mužů se hájila tím, že nevěděli, že je dům obývaný, nejeli do Vítkova vraždit a vražedný úmysl jin nebyl prokázán. Jejich obhájci trvali na tom, že šlo pouze o obecné ohrožení. *„Dům byl vytipován, několikrát řekli, že jedou na cikány. Souhlasíme se závěry krajského soudu, který dospěl k tomu, že jejich povědomost o tom, že byl dům obydlen, byla prokázána,“* uvedl předseda senátu Vrchního soudu v Olomouci. Vrchní soud označil uložené tresty za přísné, ale nikoli nepřiměřené. *„Je zde vysoký stupeň společenské nebezpečnosti. Nejzávažnější je pohnutka tohoto činu, což je příslušnost poškozených k etnické menšině. Je třeba vyslat jasný signál, e jakákoliv trestná činnost, jejíž pohnutkou je odlišnost napadených, bude přísně postihována,“* uvedl předseda senátu JUDr. Milan Kaderka. Čtveřice extremistů se před soudy nižších stupňů domáhala například změny právní kvalifikace činu z vraždy na obecné ohrožení. Údajně nevěděli, že je dům obývaný, nejeli do Vítkova vraždit a vražedný úmysl jim nebyl prokázán. Soudy ale nakonec dospěly k závěru, že jde o pokus o vraždu v nepřímém úmyslu. *„Měli tři láhve s vysoce hořlavou látkou, založili tři ohniska požáru. Je evidentní, že jim bylo jedno, zda některé osoby, které zde bydlí, zemřou,“* uvedl předseda senátu Vrchního soudu v Olomouci.

II.3 Protiromské demonstrace ve Šluknovském výběžku

Demonstrace, které se odehrávali a odehrávají v této oblasti České republiky, jsou následkem neřešené kriminality a migrace nepřizpůsobivých občanů do Šluknovského výběžku. Protestující občané svými demonstracemi chtěli upozornit vládu ČR na zvýšenou kriminalitu ve městě a požadovali změnu legislativy, která by vedla k jejímu potlačení.

Impulem k těmto demonstracím se stal bezohledný útok mačetami na osazenstvo herny v Novém Boru (okres Česká Lípa) dne 7. srpna 2011 a dále útok skupiny cca dvaceti Romů v Rumburku na šest mladíků, který se odehrál dne 21. srpna 2011.

Nově vzniklého problému promptně využila krajně pravicová scéna, ale podporu obyvatel si nezískala. Právě z protiruských demonstrací ve Šluknovském výběžku přitom chtěli čeští extrémisté těžit. Právě Nástupce Dělnické strany tzv. Dělnická strana sociální spravedlnosti o sobě dala vědět při těchto protiruských protestech ve městě Varnsdorf. Podle expertů se jí však větší počet příznivců získat nepodařilo. Občané této oblasti dali sami najevo, že nemají zájem, aby tyto osoby řešily jejich problémy. Vyhrocená situace týkající se sociálně vyloučených lokalit obývaných Romy by však mohl do budoucna rozvoj extremistického scéna umocnit. Existuje zde spousta faktorů, které by k tomu mohly přispět.

Starostové měst a obcí ve Šluknovském výběžku napsali otevřený dopis premiérovi Petru Nečasovi a obvinil ho z nečinnosti a nezájmu o jejich problémy a žádali ho, aby přijel osobně a přesvědčil se o jejich situaci, tak se také později stalo. Ještě předtím však navštívila Šluknovský výběžek, města Šluknov a Rumburk, dne 26. září, vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková spolu s ministrem vnitra Janem Kubíkem a s policejním ředitelem Petrem Lessym. Šimůnková zopakovala, že na prvním místě je nutné zajistit bezpečnost obyvatel. „*Co se týče dalších opatření, jednáme s jednotlivými starosty o dílčích opatřeních, která jsou nutná v jednotlivých městech přijmout*“, komentovala situaci.

Shrnutí

Rasově motivovaná trestná činnost dnes patří k nesmazatelným negativním jevům současné společnosti. Odrazem tohoto fenoménu je odlišný způsob vnímání těchto trestných činů v jednotlivých státech Evropy, což vede k nejednotnosti definice trestných činů z nenávisti jak v právu, tak i ve společenských vědách. Pojem „trestný čin z nenávisti“ lze klasifikovat jako zcela nový v řadě států Evropy. Lze ho definovat jako jakýkoliv trestný čin, včetně trestných činů proti osobám či majetku, u nějž oběť, místo či cíl trestného činu byly vybrány pro jejich skutečnou, respektive domnělou souvislost, náklonnost či přidružení se k minoritní skupině obyvatelstva. Převážná část současných výzkumů a odborných publikací na téma obětí a procesu trestní justice se zaměřuje zejména na iniciativy k zapojování obětí do vyřizování jejich vlastních případů. Mnohem menší zájem je však věnován možnému zapojení obětí jako činitelů do procesu politiky v oblasti trestní justice. Zapojení obětí by mělo pro účely politiky poskytnout poznatky z jejich zkušeností a případně podhalit nedostatky v postupu státních orgánů vůči trestným činům rasově motivovaným.

Abstrakt

Trestné činy páchané v souvislosti s extremismem znamenají pro soudobou demokratickou společnost velký problém. Právě demokratická forma vlády však umožňuje extremistickým skupinám prezentovat se na veřejnosti. Úkolem státních orgánů je posléze přijímat taková opatření, které směřují k eliminaci takovýchto skupin i jedinců a přijímat takové předpisy, které budou mít nejen represivní, ale i preventivní účinek.

Klíčová slova

Kriminologie, extremismus, rasově motivovaný trestný čin, demokratický právní stát, sociologie.

